

Ο ΓΕΝΗ - ΜΑΝΩΛΗΣ

ΑΠΟ τινῶν ἡμερῶν εὐρισκόμην εἰς τὸ Μόδι τῆς Κυδωνίας, χωρίον κατοικοῦμενον ἀπὸ χριστιανούς καὶ Τούρκους, ὀλίγους Τούρκους, ἀπομονωμένους ἐν μέσῳ πολλῶν χριστιανῶν, διότι ὅλα τὰ γύρω χωρία κατοικοῦνται ἀποκλεστικῶς ἀπὸ χριστιανούς.

Διηρχόμεν τὸν καιρὸν μου κυνηγῶν Μίαν ἡμέραν δέ, ἐπιστρεφῶν ἀπὸ τὸ κυνηγι κατὰ τὸ δειλινόν, εἰσῆλθα εἰς τὴν παρὰ τὸ χωρίον μικρὰν κειλάδα, τὴν ὁποίαν ἐπλήρου ὁ θόρυβος τῶν καταγινεμένων εἰς τὸ λογομάζωμα. Τούρκων καὶ Τουρκισῶν κατὰ τὸ πλεῖστον. Τοῦ ὅλου δὲ θορύβου ἐδέσποζεν ἡ φωνὴ νεαροῦ Τούρκου, ὅστις ἀναιθασμένος εἰς ὑψηλὴν ἐλαίαν, τῆς ὁποίας ἀπέκοψεν ἓνα ξηρὸν κλάδον, ἐτραγούδει συγχρόνως εἰς τὸν σκοπὸν τῆς ἐποχῆς :

Τέσσαρα φύλλα ἔχει ἡ καρδιά,

Τὰ δύο μοῦχεις καυμένα . . .

Ἄλλ' ἐξαφνα ὁ θόρυβος ἐκεῖνος διεκόπη καὶ τὸ ἄσμα τοῦ Τούρκου ἔπαυσε χωρὶς νὰ συμπληρώσῃ τὸν στίχον. Παρετήρησα δὲ μίαν κίνησιν εἰς τὸ λαγκάδι, ὡς νὰ κατέλαβεν ἀνεξήγητος πανικός τοὺς πρὸ μιᾶς στιγμῆς τέσον ἡσύχους χωρικούς. Ὁ ἐπὶ τοῦ δένδρου Τούρκος κατέβη μετὰ σπουδῆς, κατακρημνισθεὶς σχεδὸν καὶ ἔγινεν ἄφαντος τρέχων ὀπισθεν τῶν φρακτῶν. Δύο ἢ τρία λευκὰ γιασμάκια φευγουσῶν χανουμισῶν διέκρινα κυματίζοντα. ὡς ἴστια, εἰς τὸν ἀέρα, ἐνῶ μία ἄλλη, κρυπτομένη ὀπισθεν χονδροῦ κορμοῦ ἐλαίας, ἤρχισε νὰ φωνάζῃ μὲ φωνὴν ἀνήσυχον, καλοῦσα, φαίνεται, τὸ παιδί της :

— Μωρὲ Μπραϊμῆ ! αἶ, Μπραϊμῆ !

Μία δὲ ἀραπίνα κατάμαυρη, φεύγουσα πρὸς τὸ χωριό, ἔσυρε καὶ μίαν αἶγα· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ γίδα δὲν ἠκολούθει, τὴν ἐγκατέλιπε καὶ ἔφυγεν ἀλατάληπτα κραυγάζουσα.

Ἐπλησίασα μετὰ προσφύλαξεως, ἀρχίσας νάνησυχῶ καὶ ἐγὼ, μάλιστα ὅταν εἶδα ἓνα τῶν Τούρκων, ὅστις κρατῶν τουφέκι, ἐφάνη ὡς ἐνεδρεύων ὀπισθεν ἐνὸς ξηροτοίχου.

Κατὰ τὴν ἐπιχώτην ἐκείνην ἦσαν συχναὶ αἱ δολοφονίαι καὶ αἱ ἀντεκδικήσεις μεταξὺ χριστιανῶν καὶ Τούρκων, τοῦτο δ' ἐδικαιολόγει ἀλόγη περισσότερον τὴν ἀνησυχίαν μου. Ἐπροχώρησα ἐν τοσούτῳ προσέχων εἰς τὸν ὀπισθεν τοῦ ξηροτοίχου κρυπτόμενον καὶ ἔχων ἑτοιμον τὸ τουφέκι μου. Ἀλλ' ὅταν ἐπλησίασα, ὥστε νὰ με διακρίνη, καὶ ὁ Τούρκος ἐκείνος, ἐσηκώθη ἀφήτας ἐπὶ τοῦ τοίχου τὸ ὄπλον του καὶ μειδιῶν μοῦ εἶπε :

— Ἡ ἀφεντιά σου 'σαι ; Βλααί, ἄτκτημα ἐφορηθήκαμε ;

— Γιατί φορηθήκατε ;

— Ντρέπομαι νὰ σοῦ τὰ πῶ, ἀπήντησε πλησιάζων, χωρὶς νὰ πάρῃ τὸ τουφέκι του. Ἀντζαίπικο πρᾶμμα, μὰ τὸ Θεό !

Καὶ παρατηρήσας γύρω, εἶπε :

— Δὲν ἀπόμεινε ψυχὴ σόλα τὰ ληρόφυτα. Κι' αὐτὰ μᾶς τᾶκαμε ἡ ἀράπισσα, ποῦ σὲ εἶδε καὶ σ' ἐπῆρε γιὰ τὸ Γενῆ Μανῶλη. Μὰ τοῦ μοιάζεις ἀληθινά. Δὲν σέβλεπαμε καὶ καλὰ, γιὰτ' ἦσαν οἱ ἐληθὲς ἀπὸ μπρὸς καὶ ἐπιστέψαμε τὴν κουζουλή τὴν ἀράπισσα. ὦ διάολε ντροπή !

— Μὰ ποῖος εἶν' αὐτὸς ὁ Γενῆ Μανῶλης ;

— Δὲν τονε γνωρίζεις ;

— Ὅχι, πρώτη φορὰ ἀκούω τὸνομά του :

— Αἶ, κάτσε τὸ λοιπὸν νὰ σοῦ πῶ εἶντα μᾶς τρέχει καὶ θὰ δῆς πῶ ; ἔχομε καὶ δίκην ν' ἄχωμε τὸ νοῦ μας.

Ἐκάθησα ἐπὶ τῶν χόρτων καὶ ὁ ἀγᾶς, ἀφοῦ ἐξήγαγεν ἀπὸ τὴν ζώνην του ταμπακέρην ἐκ ναστοχάρτου καὶ μοῦ ἔδωκε νὰ στρήψω σιγάρον, διηγήθη τὴν ἱστορίαν τοῦ Γενῆ Μανῶλη.

* *

Ὁ φέρων τὸ πρᾶξινον τοῦτο ὄνομα ἦτο Μοδιανὸς, 25 περίπου ἐτῶν, μωχμεθανὸς πρὸ ὀλίγου καιροῦ, χριστιανὸς δὲ

κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Ἐχθροῦμενος ἓνα ὀμήλικον καὶ ὁμοχώριόν του τούρκον, τὸν ἐπυροβόλησε πεντάκις μίαν ἡμέραν μὲ πολύκροτον καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου ἐβαπτίσθη, μετονομασθεὶς ἀπὸ Μουσταφᾶς Μανώλης. Ἄλλ' ἐν Ἀθήναις εὕρισκόμενος, ἔμαθεν ὅτι ὁ ἐχθρὸς του, καὶ τοὶ βαρέως πληγωθεὶς, δὲν ἀπέθνηεν, ἀλλ' ἐθεραπεύθη. Τότε ἐπέστρεψε κρυφίως εἰς Κρήτην καὶ μίαν παρασκευὴν εἰσῆλθεν εἰς τὸ Μόδι, κρύπτων ὑπὸ τὸ καπότον του βρυχύκανον γκρᾶ. Τὸ καφενεῖον τοῦ χωρίου, ὅπου εὕρισκοντο οἱ τούρκοι κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην, ἦτο παράμερα εἰς τὸ ἄκρον τοῦ χωρίου. Καὶ ὁ Γενῆ Μανώλης, κρυβεὶς ὅπισθεν ἐνὸς φράκτου ἀπέναντι τῆς θύρας τοῦ καφενεῖου, ἐπερίμενε. Ὅταν δὲ ἐξῆλθε τὸ θῦμα του, τοῦ ἐφώνησε :

— Τὸ βρόδβερο δὲ σὲ σκοτόνει, γιὰ νὰ δοῦμε καὶ τὸ γκρᾶ!

Ὁ δυστυχεὴς ἄνθρωπος ἐκινήθη διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ, εἰς τὸ καφενεῖον, ἀλλὰ δὲν ἐπρόφθασε, διότι ἡ σφαῖρα τοῦ Μανώλη τὸν εὔρεν εἰς τὴν πλευρὰν καὶ τὸν ἐξῆλπωσε νεκρόν. Οἱ ἄλλοι ἐντὸς τοῦ καφενεῖου τούρκοι, ἐνόησαντες ποῖος ἦτο, δὲν ἐτέλησαν νὰ ἐξέλθουν. Πράγματι δὲ ὁ Μανώλης ἔμεινεν ἐνεδρεύων διὰ νὰ φονεύσῃ καὶ ἄλλων.

Ἐκτοτε περιεφέρετο εἰς τὰ χριστιανικὰ χωρὶα τῆς Κυδωνίας, φυγόμενος, ἀπειλῶν νὰ ἐξοντώσῃ τοὺς Μοδιανούς τούρκους. Οἱ χριστιανοί, οἵτινες τὸν ἐφώνηζον Νεοφώτιστον, ὅπως οἱ Τούρκοι τὸν ἀπεκάλουν Καινούργιον (Γενῆ) Μανώλην, τὸν ἐθεώρουν ὡς σπουδαῖον ἀπόκτημα τῆς χριστιανωσύνης, ὄχι τόσο διὰ τὸ ἀπόκτημα καθ' ἑαυτὸ, ὅσον διὰ τὸ πείσμα τῶν Τούρκων. Διὰ τοῦτο οὐ μόνον ἄσυλον τοῦ παρεῖχον καὶ τὸν ἀπέκρυπτον ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐπάνω εἰς τὸν Ὀμαλὸν τὸν συνέλαβεν ἀπόσπασμα χωροφυλάκων, οἱ χωρικοὶ τὸν ἀπέσπασαν διὰ τῆς βίας ἀπὸ τὰς χεῖρας αὐτῶν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ οἱ χωροφύλακες ἦσαν χριστιανοί, καθόλου παράξενον νὰ ἐνέδωκαν προθύμως εἰς τὴν βίαν τῶν χωρικῶν.

Τὸ γεγονός τοῦτο ἀπεθράσυνε τὸν Καινούργιον Μανώλην, ὅστις πολλοὺς ἄλλους Μωαμεθανοὺς ἐκακοποίησε, κατήτησε δὲ ὁ τρόμος πρὸ πάντων τῶν Μοδιανῶν τούρκων,

διότι συνήθως περί τὸ χωρίον αὐτῶν, τοῦ ὁποίου τὰ κατατόπια ἐγνώριζε καλῶς, περιεφέρετο, ὡς λύκος, κειροφυλακτῶν νὰ δολοφονήσῃ καὶ ἄλλον. Διὰ τοῦτο δὲ τὸ λάθος τῆς ἀραπίνας, ἣτις μὲ ἐξέλαβεν ὡς τὸν ἀρνησιθρησκὸν ἐκεῖνον, τοσοῦτον ἐνέσπερε πανικὸν εἰς τοὺς ἐλαιῶνας.

Ἄφου μού διηγῆθη πάντ᾽ αὐτὰ ὁ Μοδιανὸς τεῦρκος, μού εἶπε, φοβούμενος μήπως μὲ δυσηρέστησε δι' ὅσα εἶπε κατὰ τοῦ νεοφωτίστου, τὸν ὁπεῖον τόσον ἠγάπων καὶ ἐπροστάτευον οἱ ἐμόθρησκοί μου :

— Νὰ σοῦ πῶ δὲν εἶνε καὶ κακὸς ὁ Μανώλης· μόνο εἶνε στοὶ κουζουλάδες του ἀπάνω· νέος βλέπεις . . . τοῦδωκε κι' ἀέρα τὸ Χουκιουμέτι, ἀποῦ δὲν τονε πιάνε, κ' ἐγίνηκε κακὸς μπελᾶς στὴν κεφαλή μας.

Ἄσσοι εἶχον φύγει καὶ κρυβῆ ἔδω κ' ἐκεῖ, ἐπανήρχοντο σιγὰ σιγὰ, ἀφῦ ἐβ-βαιώθησαν ὅτι ὁ ἐμφανισθεὶς ἔνοπλος δὲν ἦτο ὁ Μανώλης. Αἱ χανούμισσαι ἐμουρμούριζον ἀρὰς κατὰ τοῦ ἀρνησιθρησκου, οἱ δὲ ἄνδρες ἦσαν στενοχωρημένοι, ἐντρεπόμενοι διότι τοὺς εἶδα, χριστιανὸς ἐγὼ, νὰ φοβοῦνται τόσον ἓνα ἄνθρωπον. Καὶ μόνον ἡ ἀραπίνα ἐγέλα ἠλιθίως, διασκεδάζουσα μὲ τὸν φόβον τῆς, ὅστις διεψεύσθη ὡς τρομακτικὸν ὄνειρον.

*
*
*

Ἄλίγας ἡμέρας μετὰ τὸ περιστατικὸν τοῦτο ἐγνώρισα τὸν Καινούργιον Μανώλην εἰς τὸ γειτονικὸν χωρίον, ὅπου ἦτο προσκεκλημένος εἰς ἓνα γάμον. Καὶ ἐνῶ ἀμέριμνος ἐχώρευε, κατέφθασαν χωροφύλακες καὶ ἐπεχείρησαν νὰ τὸν συλλάβουν· ἀλλὰ καὶ πάλιν οἱ χωρικοὶ τὸν ἐλευθέρωσαν καὶ ἐξυλοκέπησαν τοὺς χωροφύλακας, οἵτινες ἐτόλμησαν νὰ θίξουν ἄνθρωπον ἐκπροσωποῦντα μίαν νίκην τῆς χριστιανωσύνης κατὰ τοῦ μωαμεθανισμοῦ.

Ἐπὶ τέλος ἔμως τὸ πολὺ θάρρος κατέστρεψε τὸν δημοφιλεῖ φυγόδικον. Εἶχεν ἐκτείνει τὰς ἐκδρομάς του μέχρι τῶν πρεθύρων τῶν Χανίων. ὅπου μίαν ἡμέραν συνελήφθη καὶ ὠδηγήθη εἰς τὰς φυλακάς.

Ἐκεῖ τὸν ἐπανεῖδα τυχαίως μετὰ ἓνα μῆνα, προβάλ-

λοντα τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τὴν θυρίδα τῆς πύλης τῶν φυλακῶν.

— Μπα! τί γίνεσαι, Μανώλη; τοῦ εἶπα.

Ὁ ἐξωμότης συνωφρῶθη καὶ ἐπρόφερε μίαν βρωμερὰν ὕβριν :

— Μουτταῖ μὲ λένε, Τοῦρκος ἐγεννήθηκα καὶ τοῦρκος θ' ἀποθάνω!

— Ὡστε ἐτούρκεψες πάλι;

— Ναὶ, ἐτούρκεψα, μού ἀπήντησε μὲ τραχύτητα προκλητικὴν.

Ἐπειτα παρατηρήσας γύρω του καὶ ἰδὼν ὅτι οὐδεὶς τὸν ἤκουε, ἐμειδίασε μὲ τὸ πλήρες κυνισμοῦ μειδιάμα του καὶ ἐψιθύρισε :

— Τζάνε μου, ἐσὶ καλλίτερα. Ὅπου'χει δυὸ ἀγαπητικὲς ἔχει χαρὰ μεγάλη — Ὅντε μαλώνει μὲ τὴ μιὰ πακίνοι μὲ τὴν ἄλλη. Στὸν κάτω κόσμον θὰ μὲ συνορίζονται δυό· ὁ Μουχαμέτης καὶ ὁ Χριστός.

I. ΚΟΝΔΥΛΑΚΗΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Ποῦ τὴν τραῶατε, ὦ γραμματισμένοι,
τὴ νέα γλῶσσα τὴν ἐλληνικὴν :

Ἐμπρὸς ἐκείνη μόνη τῆς πηγαίνει

ἀφήτε τὴν νὰ ἰδοῦμε ποῦ θὰ βγῆ.

Τὴν σέρνετε ὀπίσω τὴν καυμένην,

ἐνῶ αὐτὴ ἐμπρὸς γερὰ πατεῖ.

Θὰ σπάσῃ τὸ σχοινὶ ποῦ τὴν τραῶατε,

καὶ ὅλοι σας τ'ἀνάσκελα θὰ πᾶτε!

Δ. ΒΙΚΕΛΑΣ